

BUDAPEŠTIANSKY SLOVAK

ČASOPIS SLOVENSKEJ SAMOSPRÁVY BUDAPEŠTI

XXIX. ROČNÍK

3. ČÍSLO

SEPTEMBER 2024

Foto: Eubomíra Fallerová

Foto: EF

*Slovenskí poslanci II. obvodu na Slovensku
8. strana*

Foto: PB

*Oslavy 80. výročia SNP v Hanušovciach
9. strana*

Foto: EF

*Jubilejná slovenská svätá omša v Budapešti
10. strana*

Foto: KAN

*Kto stojí, nech si dáva pozor, aby nepadol
10. strana*

Foto: EF

*Sústredenie Ozveny na Slovensku
12. strana*

Foto: Rozália Papová Polereczká

*Slovenský letný tábor v Kerestúre
12. strana*

Päť rokov SSB v skratke

Slovenská samospráva Budapešti má za sebou ďalší volebný cyklus. Päť rokov bleskovo ubehlo, úplne sme sa divili, že zase budeme rozhodovať o tom, kde a kto bude zastupovať práva našej národnosti. Voľby do národnostných samospráv v roku 2024 boli v hlavom meste veľmi úspešné, zvýšil sa totiž počet obvodných slovenských samospráv, je ich 22, o 6 viac ako v predchádzajúcom cykle. Vďaka tomu môže naďalej pôsobiť aj Slovenská samospráva Budapešti. V predchádzajúcom období mala SSB sedem členov, tento počet sa nemení, čiastočne sa zmení zloženie zboru. Dve poslankyne – **Rozália Papová Polereczká** a **Júlia Szabová Marloková** – končia svoju prácu v našom zbere, ale zostávajú pôsobiť v národnostných samosprávach vo svojom bydlisku. Členmi novej SSB budú doterajší poslanci **Pavol Beňo, Levente Galda, Edita Hortiová, Zuzana Szabová** a **Monika Szelényiová**, pribudnú k nim noví členovia **Monika Szabová** a **Pavol Ramil Zelman**.

Počas svojej päťročnej činnosti sme vždy mali pred očami nároky a záujmy našej komunity. Organizovali sme podujatia, ktoré upevňovali slovenskú identitu, našu spolupatričnosť, prezentovali naše kultúrne tradície a poskytovali nám pekné zážitky.

Všetky naše plány sa nám podarilo splniť a to aj napriek tomu, že do našej činnosti nečakane zasiahli obmedzenia spojené s pandemiou ochorenia COVID-19. Podarilo sa nám každý rok zorganizovať už tradičné programy, ako boli fašiangy, Deň žien v spolupráci s Klubom slovenských dôchodcov, púť do Zalaváru s celodenným programom a Deň budapeštianskych Slovákov. Snažili sme sa zosúladiť činnosť obvodných samospráv, najmä podujatia vo frekventovanom jarnom a vianočnom období, preto sme každý rok zorganizovali dve koordinačné porady, na ktoré sme pozvali poslancov obvodných slovenských samospráv.

Pre žiakov Materskej školy, základnej školy, gymnázia a žiackeho domova s vyučovacím jazykom slovenským v Budapešti sme na konci každého školského roka zorganizovali jazykový a vlastivedný tábor v Mojmírovciach. Len raz sme ho museli v dôsledku pandémie zrušiť. Napriek značnému zvýšeniu tlačiarenských nákladov sa nám každý rok podarilo vydať 4-5, ba aj 6 čísiel časopisu Budapeštiansky Slovák, na čo sme veľmi hrdí a vďační viacerým obvodným slovenským samosprávam, ktoré boli ochotné finančne prispieť na jeho vydávanie. Na našom tradičnom vianočnom podujatí, Dni budapeštianskych Slovákov, sme každý rok odovzdali cenu Za budapeštianskych Slovákov tej osobe, ktorú navrhlo najviac obvodných samospráv. V roku 2019 túto cenu prevzal **Kazimír Kápolnai**, v roku 2020 **Zuzana Hollósyová**, v roku 2021 **Katarína Spiriová**, v roku 2022 **Gregor Papuček** a v roku 2023 **Michal Hrivnák**.

Naši poslanci sa pravidelne zúčastňovali na všetkých dôležitých podujatiach, ktoré sa uskutočnili v jednotlivých obvodoch, na cirkevných podujatiach, na programoch školy, na Dni Slovákov v Maďarsku a na Dni Slovákov žijúcich v zahraničí. Nevynechali sme divadelné predstavenia či filmy v slovenskom jazyku, respektíve slo-

venských autorov, či hosťujúcich slovenských divadiel. Boli sme pravidelnými hosťami podujatí organizovaných Slovenským inštitútom. S mnohými obvodnými samosprávami, so školou a so starostom obce Mojmírovce sme každý rok podpísali zmluvu o spolupráci.

V uplynulom období sme dali zhotoviť dve pamätne tabule. Jednu **Ladislavovi Petrovi**, bývalému členovi SSB a niekdajšiemu riaditeľovi budapeštianskej slovenskej školy, ktorý nás navždy opustil v roku 2020. Jemu venovaná pamätne tabuľa je od roku 2021 umiestnená na priečelí slovenskej školy v Budapešti. Druhú pamätne tabuľu sme dali vyhotoviť **Jozefovi Viktorinovi**

pri príležitosti 200. výročia jeho narodenia a umiestnená je v kostole sv. Anny na Batthyányho námestí v Budapešti, v ktorom onoho času pôsobil.

Pričinili sme sa o vydanie rozšírenej publikácie **Ladislava Petra** Slovenská Budapešť – Szlovák Budapest.

V roku 2021 sme navštívili Velehrad, aby sme sa bližšie oboznámili s činnosťou **Združenia Európska kultúrna cesta sv. Cyrila a Metoda**.

Finančne sme podporovali činnosť našich občianskych organizácií a cirkevných zborov pôsobiacich v Budapešti.

Pri príležitosti 100. výročia úmrtia **M. R. Štefánika** sme v roku 2021 v spolupráci s **Petrom Ondrušom**, ktorý žije v Kanade, usporiadali putovnú výstavu. Panely informujúce o živote a diele M. R. Štefánika, ktoré nám poskytol P. Ondruš, si mohli pozrieť záujemcovia v Budapešti, Slovenskom Komlóši, Békešskej Čabe a Sarvaši. P. Ondruš, predseda nadácie Spolu-Together, nám v tomto roku ponúkol materiál venovaný takým osobnostiam, akými boli **Ludovít Štúr**, **Alexander Dubček**, **Tomáš Baťa** a **Jan Amos Komenský**. Touto možnosťou sa však už bude zaoberať nová samospráva, ktorej prajem aspoň takýto bohatý a úspešný päťročný cyklus.

Edita Hortiová

Púť do Vyšehradu na významné výročie

V sobotu 20. júla sme si pripomenuli 150 rokov od úmrtia **Jozefa Karola Viktorina**. Ako tradične – vo Vyšehrade, mestečku, kde pôsobil ako farár ostatných osem rokov svojho života a kde je pochovaný. Rozhodujúcu zásluhu na každoročnej tradičnej „púti do Vyšehradu“ má *Slovenská samospráva VIII. obvodu Budapešti*.

Začiatok „štvordielnej“ spomienky pri *Viktorinovom* hrobe na miestnom cintoríne bol oproti iným rokom skromnejší na pútnikov. (Budapešťania mali menšie dopravné problémy.) Vence a kytice položil v mene domácich historik, muzeológ **Péter Gróf**, za *Maticu slovenskú* autor týchto riadkov, za *Slovenskú samosprávu II. obvodu Budapešti* jej predsedníčka **Eubomíra Fallerová** a publicistka **Helena Rusnáková**. Neskôr ich doplnili vence *Slovenských samosppráv VIII. a XVI. obvodu Budapešti*.

Účastníci spomienkového stretnutia sa presunuli na školský dvor miestnej *Základnej školy Lajosa Áprilyho*, kde sa nachádza dvojязыčná maďarsko-slovenská pamätná tabuľa *J. K. Viktorina*. Pútnikom sa prihovorila predsedníčka *Slovenskej samosprávy VIII. obvodu Budapešti* a hlavná organizátorka spomienkového podujatia **Monika Szelényiová**. Na úvod *Budapešťiansky slovenský spevácky zbor Ozvena a Vyšehradský nemecký spevokol* zaspievali hymny Nemcov a Slová-

kov žijúcich v Maďarsku. (Nezabúdajme, že Vyšehrad v 19. storočí obývala početná nemecká komunita.) Nasledoval príhovor „otca – zakladateľa“ stretnutí na počesť *Viktorina* vo Vyšehrade a iniciátora osadenia pamätnej tabule **Kazimíra Kápolnaiho**. Ani *Matica slovenská* nezabudla na jedného so svojich najvýznamnejších spoluzakladateľov. Hoci som pravidelným účastníkom takmer všetkých spomienok, tentokrát sa mi dostalo cti prehovoriť k prítomným ako členovi *Výboru Matice slovenskej*. Odovzdal som pozdravy predsedu *Matice slovenskej Mariána Gešpera* a vyjadril nádej na prehĺbenie spolupráce pri odkrývaní a udržiavaní našej spoločnej pamäte na *J. K. Viktorina*.

Od školy sme prešli k „domovskému“ chrámu *J. K. Viktorina* – do kostola sv. Jána Krstiteľa. Tu pokračovala slávnosť slovenskou svätou omšou, ktorú slúžil (nám už dobre známy) brat **Jakubrafel Blahoslav Patay** OFM Cap. Mgr. Slovenskosť omše zvýraznili aj čítania, prvé z knihy proroka Micheáša v podaní **Margity Tóthovej Urbaničovej** a druhé čítanie – *Prosby* – predniesla rehoľná sestra z *Kongregácie sestier Matky Božieho Milosrdenstva v Košiciach*.

Svätú omšu spolu s bratom *Patayom* slúžil aj prefekt ostrihomského seminára **Róbert Csepregi**. Vystúpenie *Budapešťianskeho slovenského speváck-*

keho zboru Ozvena a Vyšehradského nemeckého spevokolu počas omše bolo skutočným zážitkom, dodalo nádhernú, povznášajúcu atmosféru. Darmo, ľudský hlas je najkrajší hudobný nástroj.

Štvrté zastavenie tohtoročnej *Viktorinskej* púte bolo v *Kultúrnom dome a mestskej knižnici kráľa Mateja*. Vždy sa teším, v akých zaujímavých vyšehradských súvislostiach predstaví tamojší historik **Péter Gróf** osobnosť kňaza. Tentoraz pripomenul článok z dobovej tlače o *Viktorinovej* zásluže na návrate **Kláry Záchovej** do povedomia dobovej verejnosti. Súvisiaci úryvok z diela *L. Áprilyho* „*Vyšehradské výjavy*“ prečítala **Ilona Kálazyová**. Myslím si, že by bolo hodno zozbierať príspevky *P. Grófa*, ktoré odzneli za tie roky a vydať ich v slovenskom i maďarskom jazyku. Slávnosť skončila pohostením, na ktorom nechýbali ani bryndzové halušky. Podujatie sa uskutočnilo vďaka grantu *Samosprávy VIII. obvodu*.

Na záver niekoľko mojich osobných postrehov. Slováci z VIII. obvodu Budapešti vytvorili úctyhodnú tradíciu návratu osobnosti *Jozefa Karola Viktorina* do súčasného sveta. Niečo podobné sa na Slovensku nepodarilo. Neobstojí tvrdenie, že iba prvých šesť rokov pôsobil na území dnešného Slovenska (*Senica, Trstín, Skalica*) a viac ako 20 rokov sa pohyboval vo farnos-

J. K. Viktorina

Foto: Lubomíra Fallerová

tiach na území dnešného Maďarska (*Starý Budín, Budín a Vyšehrad*). Pešť a Budín boli v tom čase strediskom aj slovenského národného života, ale *J. K. Viktorin* dokázal využiť akékoľvek prostredie pre činnosť v prospech svojho národa, v prospech ľudí dobrej vôle. Svojou publicistickou, editorskou a organizačnou činnosťou vytváral podmienky pre oživenie slovenského národného, nielen literárneho života. Práve v Pešťbudíne vydal almanach *Concordia* a tri ročníky *Lipy*, ktoré odštartovali kariéru mnohých slovenských spisovateľov. Vydával zobraňované spisy veľikánov *Jána Hollého*, *Andreja Sládkoviča* či *Jonáša Záborského*. Organizoval národný život, trikrát sa pokúsil o vznik *Matice slovenskej* a keď sa to napokon podarilo, patril medzi jej zakladajúcich členov.

Na dnešnom Slovensku ho pripomínajú pamätne tabule na farách v Senici, Trstíne a Skalici, pred dvomi rokmi obnovená pamätná tabuľa v rodnom Zavaré. Tam je aj *Viktorinova ulica*, druhá je v Bratislave. V Trnave majú po ňom asi pomenované námestie, píšeme asi, lebo nesie názov *Viktoriniho námestie*. V *Slovenskej národnej galérii* v Bratislave je uložené sochárske dielo –

busta spisovateľa a národného buditeľa *Jozefa Karola Viktorina* z roku 1854 od sochára z Pešti *Ladislava Dunajského*, ktorú vytvoril súbežne s pomníkom *Jána Hollého* na Dobrej Vode. V tejto súvislosti upozorňujem, že náhrobník *J. K. Viktorina* vo Vyšehrade nesie podpis *Dunaiszky*. To je azda u nás doma všetko, čo ho pripomína. O takom systematickom a sympatickom budovaní historickej pamäte, ako to robia v Jozefove a Vyšehrade, môžeme na Slovensku zatiaľ iba snívať.

V maďarskej pamäti neupadol *J. K. Viktorin* do zabudnutia. Aktivity ešte počas jeho života v prospech obce: vybudovanie prístupovej cesty k Hornému hradu – stále nesie meno *Viktorinov chodník*, či osadenie kríža na pamiatku *Kláry Záchovej* a mnohé ďalšie položili základ tomu, čo dnes nazývame ochrana pamiatok a ich obnova alebo rozvoj cestovného ruchu. *Viktorin* bol ich priekopníkom v Uhorsku. Dnešní Slováci v Maďarsku nadviazali na minulosť, zdravo si ho prisvojili a osadením pamätnej tabule vo Vyšehrade a tamojšími spomienkovými slávnosťami premostili minulosť s prítomnosťou. Pred dvoma rokmi umiestnili pamätnú tabuľu *J. K. Vikto-*

rina tiež v *Kostole sv. Anny* v Budíne a chystá sa odhalenie jeho pamätnej tabule na pôsobisku v *Kostole sv. Petra a Pavla* v *Starom Budíne*. Opakujem, česť a chvála im!

Nesmieme zaspáť na vavrínoch. Napriek pevným základom podujatia, ktoré vybudovali pešťbudínski Slováci, načim myslieť na jeho budúcnosť. Rokmi sa stala z nás účastníkov pomerne uzavretá skupina, ale roky nám pribúdajú. Je potrebné získavať nových pútnikov kráčajúcich stopami *J. K. Viktorina*. Možno tým, že dáme priestor takým aktivitám, ktoré oslovia širšie a rôznorodejšie spektrum na oboch stranách hranice. Obnoviť spoločné vedecké konferencie, zmapovať doterajšie poznatky (*ako som spomenul, bolo by hodno zozbierať príspevky P. Grófa a ďalších, ktoré odzneli za tie roky a vydať ich dvojazyčne*). Určite sa vynoria aj ďalšie nápady.

Všetci, ktorým záleží na „projekte *Viktorin*“, musia spojiť sily a zabezpečiť jeho kontinuitu v ďalších rokoch. Nielen na dobrovoľníckom základe. Veď je málo takých osobností ako bol *J. K. Viktorin*, ktoré majú čo povedať aj dnešným Slovákom i Maďarom.

Jozef Schwarz

Časopis *Budapešťiansky Slovák* je fórom Slovákov žijúcich v hlavnom meste. Uverejnené materiály vyjadrujú preto v prvom rade mienku autorov. Naším zámerom je rešpektovať právo iných na vyjadrenie vlastného názoru, pričom v žiadnom prípade neposkytujeme priestor materiálom porušujúcim ľudskú dôstojnosť a práva iných.

Redakcia BS

Deň Slovákov v Maďarsku

300-ročná obec Čerňa hostila 6. júla účastníkov osláv Dňa Slovákov v Maďarsku. Náš najväčší sviatok, ktorý Valné zhromaždenie Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku (CSSM) určilo na počesť sv. Cyrila a sv. Metoda, sme oslavovali už 27. raz. Po slávnostnom odhalení Pamätníka osídlenia nasledovala ekumenická pobožnosť v miestnom evanjelickom kostole, kde odovzdali vyznamenania *Za našu národnosť* a *Cenu Štefana Lamiho*.

Úvodné spevy odzneli v prednese čerňanskej stredoškolačky **Barbory Gurinyanovej** a žiačky ZŠ S. Petófiho v Móri **Leny Nevigelovej**. Prítomných privítal miestny evanjelický farár, senior **István Szarka**, ktorý okrem iného vyzdvihol nezlomnú vieru evanjelických slovenských osadníkov, ktorá im dodala veľa síl pri budovaní obce a kostola.

Evanjelický farár zo Slovenského Komlóša **Attila Spišák** otvoril bohoslužbu spievanými veršami 121. žalmu, po ktorých nasledovalo kázanie troch biskupov. Slávnostné zhromaždenie si ako prvú mohlo vypočuť kázeň generálneho biskupa *Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku* **Ivana Epka**. Druhý kazateľ v duchu ekumenizmu bol rímskokatolícky pomocný biskup *Bratislavskej arcidiecézy* **Jozef Hal'ko**, ktorý je zároveň zodpovedný za pastoračiu slovenských katolíckych veriacich v zahraničí.

„Žalm 121 hovorí o pútnikoch z dedín a miest, ktorí idú spoločne chváliť Pána s vedomím, že na konci cesty ich čaká krásny kostol a mnoho známych tvári. Na stretnutí Slovákov v Maďarsku tu v Černi to má veľmi zvláštne poslanstvo, pretože pred 300 rokmi sa Slováci vydali na cestu do dediny, ktorá ani neexistovala,“ začal svoj prejav biskup Západného (Zadunajského) dištriktu *Evanjelickej cirkvi v Maďarsku* **János Szemerei**.

Medzi kázňami sa prítomní farári – A. Spišák, rímskokatolícky duchovný

Foto: András Horti

Viktor Dasek, I. Szarka – pomodlili. Liturgickú časť slávnosti ukončilo biskupské požehnanie.

„Po Dolnej zemi a Novohrade pričádzame s naším spoločným putovným sviatkom medzi Bakonské kopce,“ začala svoj prejav predsedníčka CSSM **Alžbeta Hollerová Račková**. Stručne zhrnula históriu Černe a Slovákov v nej žijúcich, vrátane ťažkostí a chvíľ radosti, ktorými prešli. „Sme po úspešne zvládnutých národnostných voľbách. Ďakujem každému, kto sa na nich zúčastnil, či už ako predstaviteľnomináčnej organizácie, kandidát, alebo volič. Na základe výsledkov, aj napriek nepriaznivým číslam predvlnajšieho sčítania obyvateľstva, skoro všade, kde doteraz pôsobili slovenské národnostné samosprávy, budeme mať aj naďalej svoje volené zbory. O niekoľko týždňov sa skončí súčasné volebné obdobie a rozbehne sa ďalší cyklus v živote slovenských samospráv. Čaká nás náročná úloha vyhodnotenia skúseností z uplynulých 30 rokov, výsledkov posledného sčítania obyvateľstva a vytýčenie ďalšej cesty. Dnes však oslavujeme a radujeme sa spoločne stráveným chvíľam na návšteve u bakonských Slovákov,“ uzavrela svoj príhovor pani predsedníčka.

Predsedníčka Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí **Dagmar Repčková** sa podelila o spomienku zo začiatku tohto roka, keď bola v slovenskej škole v Budapešti a počula deti, ktoré sa hrali na školskom dvore a hovorili medzi sebou po slovensky. „Sme tu v kostole a kostol odráža veriacich,

ale vy, rodičia, formujete svoje deti. Tak vás chcem poprosiť, čítajte alebo rozprávajte im slovenské rozprávky, lebo sú krásne.“ D. Repčková uzavrela svoj prejav tým, že ÚŠZZ je pripravený ďalej financovať rekonštrukciu bývalého evanjelického kostola na Rákócziho triede v Budapešti, ktorý bude kultúrnym stánkom Slovákov v Maďarsku.

Štátny tajomník Úradu predsedu vlády pre cirkevné a národnostné vzťahy **Miklós Soltész** doplnil predchádzajúce prejavy. „...Môžem povedať aj ďalšie veci, ktoré sú vo vzťahu medzi oboma národmi veľmi dôležité. V tomto kostole môžeme krásne čítať osem blahoslavenstiev a ja by som chcel zdôrazniť jedno z nich: Blahoslavení tí, čo hľadajú pokoj, lebo oni sa budú volať Božími synmi.“ Dodal, že jednou z hlavných priorít maďarskej vlády bolo priniesť pokoj vo vnútri krajiny a medzi národmi a národnosťami, pokoj so susednými krajinami. Za tento cieľ sa oplátilo bojovať, ale obrovskú úlohu v tom zohrali naše cirkvi a samotné menšiny. Musíme si tento mier vedieť udržať a ukázať ho aj iným, potom môžeme žiť v mieri vo svete. To je naša úloha, konštatoval. Štátny tajomník tiež poďakoval Slovákom v Maďarsku za spoluprácu a za dobré medzištátne vzťahy, ktoré pomohli vytvoriť. Svoj príhovor ukončil želaním všetkého dobrého.

Najslávnostnejším okamihom Dňa Slovákov v Maďarsku je odovzdávanie vyznamenaní *Za našu národnosť*. Tento rok ho VZ CSSM udelilo zberateľke miestneho folklóru a insitnej maliarke **Monike Lamiovej Berényiovej z Pišpeka**, riaditeľke Slovenského divadla *Vertigo* **Daniele Onodiovej** a Výšivkárskeho krúžku *Fajavka (Rezeda)* z *Veľkého Bánhedeša*. Laureátmi *Ceny Štefana Lamiho* sa stali členovia *Mestského tanečného súboru Kacamajka* v *Maglóde*.

Spracované podľa EN

Naša vyznamenaná

Daniela Onodiová sa narodila v roku 1954 v Bratislave. Tam maturovala a absolvovala štúdiá na *Vysokej škole múzických umení* na odbore filmová a televízna dramaturgia a scenáristka.

V roku 1975 sa vydala za *Istvána Onodiho* a po ukončení štúdiá sa presťahovala do Budapešti. V roku 1976 sa jej narodila dcéra *Petra* a v roku 1979 syn *András*. Preto sa po prvýkrát zamestnala v roku 1982 v *Divadle Népszínház*. Krátko na to sa rodina presťahovala do Nemeckej demokratickej republiky.

Po návrate do Maďarska v roku 1986 začala pracovať v *Demokratickom zväze Slovákov v Maďarsku*, odvtedy sa venuje slovenskej kultúre, hlavne oživeniu slovenských divadelných tradícií v Maďarsku. Najprv ako kultúrna referentka vo *Zväze*, neskôr, po vytvorení národnostných samospráv, v *Celoštátnej slovenskej samospráve*.

V roku 1997 založila *Slovenský divadelný súbor Vertigo*, ktorý sa v roku 2003 stal inštitúciou *Celoštátnej slovenskej samosprávy* pod názvom *Slovenské divadlo Vertigo*. *Daniela*

Foto: EN

Onodiová od roku 2008 zastáva funkciu riaditeľky divadla. Popri tom pracovala a pracuje aj na inom poli. Spolupracovala so Slovenskou televíziou a Slovenským rozhlasom, a odborne, jazykovo a autorsky dodnes spolupracuje so slovenskými médiami v Maďarsku. Ako jazyková redaktorka *Nášho kalendára* sa podieľala na zostavovaní jeho niekoľkých ročníkov a pracovala aj v Hlavnej redakcii zahraničného vysielania Maďarského rozhlasu ako prekladateľka a hlásateľka.

V divadle *Vertigo* bola a je dramaturgičkou a autorkou literárnych pásiem pre deti a dospelých. Bola iniciátorkou a podporovateľkou slovenského detského divadla v Maďarsku a je aj organizátorkou filmových seminárov v Budapešti a Segedíne a divadelných táborov na Slovensku. Má zásluhy na oživovaní tradícií slovenského ochotníckeho divadelníctva v Maďarsku a k jej menu sa viaže aj vytvorenie profesionálnej zložky *Slovenského divadla Vertigo*. Je organizátorkou divadelných prehliadok „*Deti deťom*“ a „*Spolu na javisku*“.

Čo je pre nás najhlavnejšie, že neustále chodí so *Slovenským divadlom Vertigo* po celej krajine, roznáša slovenské slovo aj do najodľahlejších dedín a teší sa, ak sa obecnstvo zasmieje, alebo stíchne v pravú chvíľu, dokazujúc tým, že slovenčina medzi Slovákami v Maďarsku ešte žije.

Daniela Onodiová vždy pracovala a aj teraz pracuje za našu národnosť, preto sa Valné zhromaždenie CSSM rozhodlo jej prácu uznať cenou „*Za našu národnosť*“.

Eudové noviny

Zlatá medaila za manželstvo

„*Skutočných päť navzájom sa prelínajúcich kruhov*“

Kým na parížskej olympiáde bojovali naši športovci o najžiarivejšiu medailu, my sme na vlastné oči videli aj „obyčajných hrdinov“. Kým olympionici desaťročia, manželia *Galdovci* z *Mlynkov* celý život vytrvalo pracovali na tom, aby spoločne oslávili 50. výročie svadby a stali sa tak vzorom pre mnohých z nás.

Obnovenie manželského sľubu sa uskutočnilo v rámci ďakovnej omše podľa rímskokatolíckeho obradu 10. augusta – presne polstoročie po ich sobáši v *Kostole sv. Anny* v *Čobánke*. Omšu slúžil otec *Peter Mogdan* a spestrili ju speváci *Kultúrneho spolku pre Mlynky*.

Foto: Levente Galda

„Večné mladí“ *Alžbeta Galdová* (rodená *Brandhuberová*) – mimochodom, podpredsedníčka *Slovenskej samosprávy* v *Starom Budíne* – a *Belo Galda* – poslanec *Slovenskej samosprávy I. obvodu Budapešti* – sa v roku 1968 stretli v *Pomázi* a o šesť rokov neskôr za prítomnosti viac ako 100 svadobčanov navždy zviazali svoje ži-

voty pred Bohom a pred ľuďmi v *Rímskokatolíckom kostole Povýšenia Svätého Kríža* v *Mlynkoch*. Na najväčšiu radosť rodiny – detí, vnúčat i pravnúčat – na slávnosti bola prítomná aj najstaršia volička slovenskej samosprávy a najstaršia obyvateľka obce *Čobánka*, zbožná, dobromyseľná a vždy veselá 96-ročná matka oslávenkyne

tetka *Žofka Brandhuberová* (rodená *Šimková*).

Nech ďalšiu príkladnú spoločnú životnú cestu manželov *Galdovcov* sprevádza Božie požehnanie a milosť Panny Márie, súdržná láska, pevné zdravie a rodinný pokoj!

Levente Galda

Poslanci II. obvodu na Slovensku

Poslanci Slovenskej samosprávy II. obvodu *Budapešti* každoročne podnikajú študijnú cestu na Slovensko, po stopách významných slovenských osobností. Tentoraz naša krátka, ale na zážitky bohatá cesta viedla do Banskej Bystrice a jej okolia. Chceli sme spoznať miesta, na ktorých onoho času žili a tvorili zakladatelia divadelníctva na Dolnej zemi.

Ako prvý sme navštívili *Tajov*, rodnú obec známeho slovenského prozaika, dramatika, básnika, redaktora, učiteľa, úradníka a politika **Jozefa Gregora Tajovského** (* 18. október 1874 Tajov – † 20. máj 1940 Bratislava). Tajovský bol ako prozaik vedúcou osobnosťou druhej vlny slovenského literárneho realizmu a ako dramatik zakladateľom slovenskej realistickej drámy. Jeho hry sú aj v súčasnosti súčasťou kmeňového repertoáru slovenských profesionálnych, domácich i zahraničných ochotníckych divadiel.

Roku 1904 Tajovský navštívil pílíšku obec Kestúc, aby tam spolu s Andrejom Halašom zbierali ľudové piesne a získali etnografické znalosti v tejto slovenskej obci. Milé zážitky z cesty zvečnil v cestopise *Z Martina na Kestúc*. Z jeho divadelnej tvorby je pre nás zvlášť zaujímavá hra *Statkyzmätky*, „Obraz zo života dolnozemskej Slovákov v 5 dejstvách“, ktorú napísal v roku 1909. Jeho dramatické diela a novely sa zväčša zrodili v rokoch 1904 až 1910, keď pôsobil ako bankový úradník v Nadlaku. Tajovský má pre nás veľký význam aj zo širšieho kultúrneho hľadiska, veď svoje divadelné diela aj režíroval a s manželkou Hanou, takisto spisovateľkou, v nich aj hral. Vplyv mal nielen na Nadlačanov, ale aj na celé okolie, veď Nadlačania chodili pozerat' aj komlôšske divadlo. Komlôšania sa zas viackrát zúčastnili na nadlackských premiérach.

V Tajove sme navštívili jeho rodný dom i posledné miesto odpočinku, náhrobný pamätník na miestnom cintoríne, ktorého autorom je **Ing. arch. Štefan Belohradský**. Tajovský tu odpočíva spolu s manželkou **Hanou Gregorovou**, rod. **Lilgovou**.

Nasledujúci deň patril Banskej Bystrici. Mesto sme si chceli pozrieť preto, lebo je metropolou stredného Slovenska a v neposlednom rade pred 80 rokmi bolo centrom Slovenského národného povstania. V meste sa narodil pedagóg a publicista **Pavol Veselský** (5. marec 1849 Banská Bystrica – 15. apríl 1933 Nadlak), ktorý v Pitvaroši založil slovenský spevokol a neskôr aj ochotnícky divadelný krúžok *Žiaľ*, po Pavlovi Veselskom, ktorému Pitvarošania vďačia za zachovanie kultúrneho dedičstva svojich predkov, ako aj materského jazyka, sme v Banskej Bystrici darmo pátrali, zato prechádzkami po Dolnej, Hornej a Hornej striebornej ulici sme natrafili na pamätne tabule mnohých významných slovenských osobností. Žil tu napríklad básnik **Ján Botto**, či polyhistor, uvedomelý Slováč a uhorský vlastenec **Matej Bel** s prezývkou *Veľká ozdoba Uhorska* a mnohí iní. V Banskej Bystrici sme navštívili aj Katedrálu sv. Františka Xaverského, ktorá je viac ako 200 rokov katedrálным chrámom bansko-bystrického biskupa, ako aj Múzeum SNP.

Na záver tohto dňa sme si ešte „odskočili“ na Tále, kde sme prekvapili členov *Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena*. Na miesto ich pobytu v letnom tábore sme dorazili, keď sa im práve skončil „pracovný deň“. Napriek tomu si všetci znovu po-

sadali a zaspievali nám novo nacvičené piesne. Bol to veľmi pekný záver na zážitky bohatého dňa.

Nasledujúci deň sme sa vybrali do Slovenskej Ľupče, kde sme si pozreli Ľupčiansky hrad postavený v roku 1250 ako moderný kamenný hrad, pretože predchádzajúce drevené hrady podľahli nájazdom Tatárov. Nový hrad v roku 1443 poškodil v tomto kraji zriedkavý prírodný živel, zemetrasenie. Po opravách nasledovali viaceré prestavby, najvýznamnejšiu má na svedomí **Pavol Rubigall**, ktorý s ňou začal v roku 1572.

Hrad zažil po tomto období mimoriadne časté zmeny svojich majiteľov. Pravidelne ho dobývali, rabovali a stále mu vládol ktosi iný. Od roku 1707 tu bola umiestnená rakúska vojenská posádka a zároveň aj väzenie. Od druhej polovice 19. storočia význam hradu poklesol. Zachvátil ho požiar a slúžil na iné účely. Bol tu sirotinec, škola, výchovný ústav pre mladistvých či učilište. Dnes je národnou kultúrnou pamiatkou a je v zachovalom stave. Ukrýva viacero prekvapení, jedným z nich je úniková chodba z dna hradnej studne hlbokéj viac ako 60 metrov. Unikátom je aj lipa, ktorá rastie na dolnom nádvorí. Domáci ju nazývajú *Korvínova lipa* a jej vek je pravdepodobne 700 rokov, vďaka čomu je jednou z najstarších líp v strednej Európe. V súčasnosti je hrad aj vďaka rozsiahlej rekonštrukcii v mimoriadne dobrom stave. V 90. rokoch bol v správe Krajského pamiatkového ústavu a od roku 2002 ho vlastní *Železiarne Podbrezová*. Aj vďaka netradičnému majiteľovi sa dočkal druhej šance a sprístupnili ho pre verejnosť. Odporúčame ho navštíviť.

Za zmienku stojí aj miesto, kde sme boli ubytovaní. Hotel *Fuggerov dvor* je situovaný v krásnom horskom prostredí Starohorských vrchov, na samote uprostred hôr. Je to miesto ako stvorené na oddych, na ten sme ale nemali čas. Hádám nabudúce.

Oslavy 80. výročia SNP v Hanušovciach

Ústredie Matice slovenskej a mesto Hanušovce nad Topľou koncom augusta usporiadali veľkolepé podujatie pri príležitosti 80. výročia vypuknutia Slovenského národného povstania.

Na podujatie okrem účastníkov zo Slovenska pozvali aj hostí z Maďarska a Srbska. Z Maďarska dostali pozvanie predsedníčka Slovenskej samosprávy Budapešti **Edita Hortiová** a predseda Slovenskej samosprávy XII. obvodu Budapešti **Michal Hrivnák**. Pani predsedníčka z rodinných dôvodov nemohla vycestovať a preto zastupovaním SSB poverila mňa ako podpredsedu zboru.

Dvojdnové podujatie pozostávalo z dvoch častí: zo seminára o protifašistickom odboji na Slovensku a udalostiach, ktoré sa odohrali počas povstania na východnom Slovensku a ktoré boli spojené s partizánskym veliteľom **Ludovítom Kukorellim**; druhá časť mala kultúrny charakter, v rámci ktorej mladí matičiari, členovia divadelného súboru Matice, v dobových kostýmoch predstavili v parku malého kaštieľa v Hanušovciach nad Topľou vybrané a dramatinizované spracované osudové epizódy zo života veliteľa *partizánskej brigády Čapajev*, nadporučíka letectva **Ludovíta Kukorelliho**. Autorom scenára divadelného pásma s názvom *Vrátim sa živý!* je predseda Matice slovenskej **Marián Gešper**.

Pozvanie do Hanušoviec obsahovalo požiadavku, aby sa hostia zúčastnili vedeckého seminára s vlastným príspevkom na tému protifašistického odboja. V konferenčnej miestnosti krásne obnoveného hanušovského kaštieľa odznelo 15 prednášok na zadanú tému. Predseda Matice slovenskej sa vo svojej prednáške venoval odbojárskej činnosti členov a pracovníkov tejto ustanovizne v protifašistickom odboji a v bojoch SNP. Pracovník literárneho ústavu Matice slovenskej **Lukáš Perný** nám pripomenul priamu

účasť bývalého predsedu Matice slovenskej **Vladimíra Mináča** v povstaní. Jeho prednášku sprevádzali segmenty z filmu *Smrť chodí po horách*, nakrúteného v roku 1979 podľa rovnomeného románu **Vladimíra Mináča**. Veľmi zaujímavé boli príspevky hostí zo Srbska, ktorí nás oboznámili s rozsiahlym odbojárskym hnutím Slovákov vo Vojvodine a krutých represáliách zo strany maďarských okupačných orgánov v rokoch 1941 – 1944. Pracovníčka Krajanského múzea Matice slovenskej **Katarína Koňariková** – potomkyňa Slovákov žijúcich v Bulharsku – vystúpila s referátom o účasti bulharských Slovákov v bojoch za vlasť. Neter **Ludovíta Kukorelliho**, pani **Marcela Macharáčková**, sa podelila s nami o životný príbeh vdovy po **Kukorellim** **Anny Kostkovej-Kukorelliovej**.

Čo sa týka mojej účasti na konferencii, moja prvá predstava bola, že vypátram stopy po prípadných účastníkoch SNP pochádzajúcich z nášho dolnozemskeho regiónu. Bohužiaľ, tento môj pokus sa ukázal byť bezobsažný. Nepodarilo sa mi zistiť žiadne takéto stopy. Z tohto dôvodu som zvolil inú tému: transfer maďarskej tajnej delegácie na prelome septembra a októbra 1944 do Moskvy z partizánskeho letiska Tri Duby do Moskvy. Táto operácia z hľadiska celého priebehu Slovenského národného povstania bola len akousi vedľajšou epizódou, ale z pohľadu vývoja udalostí počas záverečnej fázy 2. svetovej vojny patrí medzi dôležité his-

torické medzníky novodobých dejín Maďarska. Príprava prednášky znamenala pre mňa aj príležitosť oživiť a doplniť si vedomosti z dejín diplomacie, nadobudnuté počas môjho vysokoškolského štúdia.

V nedeľu 25. augusta popoludní sa v Hanušovciach, v Parku SNP, konalo slávnostné odhalenie búst veliteľov partizánskej skupiny Čapajev **Ludovíta Kukorelliho** a jeho spolubojovníka **Ivana Konoviča Baľutu**, na ktorom sa okrem oficiálnych hostí zúčastnila aj stovka obyvateľov mestečka. Hodno pripomenúť, že sochy boli umiestnené v parku na počesť 110. výročia narodenia obidvoch partizánskych veliteľov a 80. výročia hrdinskej smrti **Ludovíta Kukorelliho**.

Pre mňa bolo potešením zúčastniť sa na tomto stretnutí, kde sa mi naskytla príležitosť oboznámiť sa so zaujímavým životným príbehom legendárneho partizánskeho veliteľa **Ludovíta Kukorelliho**, odbojárskou činnosťou popredných činiteľov Matice slovenskej v období Slovenského štátu, ako aj protifašistickým bojom veľkého rozmeru vojvodinských Slovákov. Bola to aj príležitosť na nadviazanie nových osobných známostí.

Doteraz som nepoznal tieto končiny Slovenska a preto som vycestoval s veľkou zvedavosťou. Počas cesty som sa spoliehal na navigačný systém, ktorý ma zaviedol do Slanských vrchov, na cestu v Herlianskom sedle medzi Košicami a Vranovom nad Topľou. Táto trasa je plná ostrých zákrut a už aj preto bola pre mňa – vodiča zvyknutého na samé rovné cesty na Dolniakoch – poriadnou výzvou. Našťastie som to zvládol bez toho, aby som vyletel do niektorej z roklín lemujúcich cestu v bezprostrednej blízkosti. Späť do Budapešti som ale radšej zvolil trasu cez Prešov, ktorá je bez serpentín.

Jubilejná slovenská sv. omša v Budapešti

Augustová slovenská svätá omša v VIII. obvode Budapešti bola výnimočne slávnostná. V *Kostole sv. Jozefa* na Námestí Mihálya Horvátha sa na pozvanie miestnej slovenskej samosprávy zišli veriaci nielen z *hlavného mesta*, ale aj zo *Santova, Mlynkov, Verešváru* a *Tardoša*, aby spoločne oslávili 25. výročie usporadúvania rímskokatolíckych obradov v slovenskom jazyku. Mimoriadna bola i preto, lebo ju po prvý raz slúžil kaplán **Mikuláš Šurín**, ktorý vystriedal dôstojného pána **Radoslava Lenčéša** a je ochotný každú prvú nedeľu v mesiaci cestovať zo Štúrova do Budapešti k našim veriacim.

M. Šurín prijal kňazskú vysviacku 11. júna 2022 po rokoch teologických štúdií a duchovnej formácie v *Kňazskom seminári sv. Gorazda v Nitre* v

Katedrále – Bazilike sv. Emeráma na *Nitrianskom hrade* a zaradil sa medzi Božích služobníkov starobylej *Nitrianskej diecézy*. Od 1. júla pôsobí vo *Farnosti svätého Imricha v Štúrove*. Na jeho prvej sv. omši v Jozefove ministrovala **Beáta Erdeiová**, zo Svätého písma čítala **Margita Tóthová Urbaničová** a na organe hral **Štefan Nagy** z Kolárova.

Počas omše na milé prekvapenie organizátorov a veriacich pri príležitosti jubilea za sprievodu organu zaspieval predseda *Kultúrneho spolku pre Mlynky* **Levente Galda** skladbu *Césara Francka Panis Angelicus*.

Po omši na agapé, ktoré sa konalo na neďalekej fare, predsedníčka *Slovenskej samosprávy VIII. obvodu Monika Szelényiová* poďakovala prítomným za službu a účasť, predstavila no-

vého kaplána a odovzdala slovo predsedovi zboru **Kazimírovi Kápolnaimu**, jednému z iniciátorov zavedenia slávenia omší v slovenskom jazyku v Jozefove. *K. Kápolnai* pripomenul začiatky tejto pozoruhodnej tradície a vyslovil veľkú radosť z toho, že sa dožila štvrtstoročného jubilea. Organizátorom zagratalovali predsedníčka *Slovenskej samosprávy Budapešti* **Edita Hortiová** a predseda *Slovenskej samosprávy XI. obvodu Budapešti* *L. Galda*.

Účastníci agapé sa mohli pri občerstvení, chutných koláčikoch, ktoré napiekli prítomné ženy, a čokoládovej torte od majiteľky cukrárne *Emil* vo Verešvári **Terézie Valenčičovej**, do vôle pohovárať.

VZS

Kto stojí, nech si dáva pozor, aby nepadol

Po niekoľkotýždňovej pauze, na radosť veriacich, sa 28. júla v kaplnke *Slovenského evanjelického cirkevného zboru* v Lutherovom dvore v Budapešti uskutočnila dvojjazyčná ekumenická bohoslužba.

Služby Božie slúžila po maďarsky teologička **Aranka Várócziová** a presbyterka **Andrea Kiss-Kohut** sa postarala o slovenské slovo: čítala z evanjelia Lukáša. V jej podaní odznelo aj Apoštolské vyznanie viery v slovenčine. Hudbou, ako zvyčajne, poslužil kantor **János Bacsí**.

Za základ kázne si sestra teologička vybrala úryvok z prvého listu Korintským: „*Nechcem však, bratia, aby ste nevedeli, že naši otcovia všetci boli pod oblakom, všetci prešli morom, všetci boli pokrstení v Mojžiša v oblaku a mori, všetci jedli ten istý duchovný pokrm a všetci pili ten istý duchovný nápoj, pili totiž z duchovnej skaly, ktorá šla za nimi, a tou skalou bol Kristus: ale vo väčšine z nich nemal Boh zaľúbenia, lebo zahynuli na púšti. A toto stalo sa (výstražným) príkladom pre nás, aby sme neboli žiadostiví zlého, ako aj oni boli; ani nebudte modloslužobníkmi,*

ako niektorí z nich, ako je napísané: Posadil sa ľud, aby jedol a pil, a vstali, aby sa zabávali; ani nesmilnime, ako niektorí z nich smilnili, a padlo ich za deň dvadsaťtritisíc; ani nepokúšajme Pána, ako (Ho) niektorí z nich pokúšali, a zahynuli od hadov; ani nereptajme, ako niektorí z nich reptali, a zahynuli od zhubcu. Toto sa im prihodilo ako príklad, a nám, ktorých zastihol koniec sveta, je to napísané na výstrahu. A tak, kto si myslí, že stojí, nech si dáva pozor, aby nepadol. Pokušenie, ktoré vás zachvátilo, je len ľudské, ale Boh je verný, On nedopustí pokúšať vás nad možnosť, ale s pokušením spôsobí aj vyslobodenie, aby ste ho mohli znieť.“ (1Kor10, 1-13)

Aranka Várócziová začala svoju kázeň nasledujúcou myšlienkou: „*Napriek veľkým horúčavám sa veľa ľudí vydáva na cestu aj v týchto týždňoch. Napadlo mi, že by sme dnes mohli aj my trochu cestovať, a to v myšlienkach, v duchu.*“ Vrátiac sa do minulosti si sestry a bratia v sprievode teologičky pripomenuli putovanie Izraelitov púšťou, nahliadli do života zboru v Korinte a vrátili sa do súčasnosti, aby

pocestovali trochu v sebe, okolo seba. *Aranka Várócziová* upriamila pozornosť na to, ako dobre bolo vidieť Izraelčanov spolu, v jednote, v jednote s Bohom. Božská prozreteľnosť nespočíva len v tom, že pomocou zázraku uspokojí telesný hlad, ale dáva aj duchovný pokrm. Avšak v púšti sa dostáva do popredia aj správanie ľudí: reptanie, modloslužba, smilstvo, chaos, zmätok, neposlušnosť a ich následky, je tu kontrast medzi správaním ľudí a tým, čo Boh dáva. Čo je poučením pre nás? Nerobme tie isté chyby. Buďme verní Pánovi, a to aj v časoch, keď sme trúfali vo viere a v našich životoch. Príklad Izraelitov ukazuje, že tí, ktorí existujú v Božej prozreteľnosti, v nej nemôžu zostať, ak nie sú verní. Poukazuje na to aj apoštol Pavol, keď vraví: „*Kto si myslí, že stojí, nech si dáva pozor, aby nepadol.*“

Po bohoslužbe, ktorú organizačne zabezpečila *Slovenská samospráva VIII. obvodu Budapešti* na čele s **Monikou Szelényiovou**, nasledovalo skromné pohostenie, po ktorom veriaci zotrvali v priateľských rozhovoroch.

KAN

Koncertom Tremola sa budapeštianski Slováci rozlúčili s uplynulým volebným cyklom

Slovenská samospráva II. obvodu Budapešti už jedno desaťročie udržiava pracovné a priateľské kontakty so Slovenskou samosprávou v Slovenskom Komlóši, s tam pôsobiacimi občianskymi organizáciami a slovenskou školou. Výsledkom tejto spolupráce bola aj iniciatíva, aby sme uplynulé volebné obdobie ukončili spoločne s Komlóšanmi, konkrétne s Mandolínovým orchestrom Tremolo, ktorý navyše v septembri oslávil 15. výročie svojej existencie.

Dva mesiace sme sa pripravovali na deň D, ktorý sme spoločne so Slovenskou samosprávou Budapešti, slovenskými volenými zbormi III. a VI. obvodu a, prirodzene, s Nadáciou Za komlóšskych Slovákov stanovili na 21. september. V tom čase sme nemohli ani len tušiť, že práve v tento deň bude v hlavnom meste kulminovať povodňová vlna, Námestie hrdinov sa stane dejiskom koncertu Ricky Martina a cez Reťazový most prejde sprievod za ochranu života. Széchenyiho námestie, v tesnom susedstve ktorého sídli SSB, sa priam hemžilo turistami. Napriek krízovej situácii sa členovia Tremola a pozvaní hostia šťastne a na dohodnutú hodinu dostavili do dejiska slávnostného koncertu, divadelnej sály na Ulici Akadémie č. 1. Pred koncertom umelecká vedúca Mandolínového orchestra Tremolo **Mária Krcsmériová Gyurkovicsová** a predsedníčka Slovenskej samosprávy II. obvodu Budapešti **Lubomíra Fallerová** podpísali zmluvu o spolupráci.

Prítomných privítala predsedníčka Slovenskej samosprávy Budapešti **Edita Hortiová**, ktorá sa zároveň rozlúčila s dvoma poslankyňami SSB **Júliou Szabovou Marlokovou** a **Rozáliou Papovou Polereczkou**, ktoré budú v nasledujúcom volebnom období pokračovať v práci v slovenských samosprávach vo svojom bydlisku. Mandolínový orchestier Tremolo predstavila prítomným predsedníčka Slovenskej samosprávy II. obvodu **L. Fallerová**.

Foto: LF

Početni diváci sa dozvedeli, že Tremolo založili komlóšski nadšenci hry na mandolínu, ktorí sa hre na tomto nástroji začali venovať ešte počas študentských rokov. V súčasnosti má orchestier 28 členov. Sú to učiteľia slovenčiny, bývalí a súčasní žiaci miestnej slovenskej školy, Slováci, pre ktorých je veľmi dôležité zachovanie hmotného, duchovného, kultúrneho a hudobného dedičstva svojich predkov. Spočiatku hrali najmä slovenské a maďarské ľudové piesne, ale s rastúcim počtom muzikantov a rozmanitosťou hudobných nástrojov sa spestril aj repertoár orchestra. V súčasnosti okrem ľudových piesní hrá populárne skladby, filmovú hudbu, muzikály a prepisy klasických kompozícií.

Mandolínový orchestier Tremolo pravidelne vystupuje na miestnych, župných i celoštátnych podujatiach, viackrát sa predstavil na Slovensku. Na rôznych kvalifikačných prehliadkach získal niekoľko zlatých diplomov a v roku 2014 v Čabačude cenu *Zlatý laureát*. Členovia orchestra sú pyšní na ocenenie *Za komlóšskych Slovákov* a na vyznamenanie *Pro urbe*, ktoré mu udelili v roku 2018.

Komlóšski muzikanti očarili budapeštianske publikum hneď prvým blokom programu, zmesou zľudovených piesní od **Adama Hudeca**, ktoré s jeho súhlasom upravila pre mandolínu **Mária Krcsmériová Gyurkovicsová**. Nasledovali skladby z filmu *Krstný otec*, šláger *Stevieho Wondera* a ľudovky zo Slovenského Komlóša. Po nich chcel orchestier pôvodne zahráť skladbu R. Straussa *Na krásnom modrom Dunaji*, ale keďže v tieto dni bola rieka skôr zotročovateľkou, rozhodol sa pre Zbor Židov z Verdiho opery *Nabucco*. Ďalej odznela pieseň z filmu *Vtedy na Západe*, taliansky šláger „Az-zuro“ a na záver to bol valčík od Gejzu Dusíka *Zatancujte si*, ktorý po búrlivom potlesku divákov odznel na dôvažok ešte raz. Jednotlivé skladby uvádzala členka orchestra **Zuzana Lauková**, predsedníčka Slovenskej samosprávy v Slovenskom Komlóši. Medzi spevákmi orchestra bola aj predsedníčka Slovenskej samosprávy XIV. obvodu **Anna Istvánová**.

V hľadisku boli predsedovia a poslanci takmer všetkých slovenských samospráv pôsobiacich v Budapešti a ich hostia. Medzi nimi aj **Juraj Rágyan-szki**, predseda Slovenskej samosprávy VI. obvodu, ktorá finančne prispela k uskutočneniu tohto podujatia. S dotatím sledovala koncert herečka, komlóšska rodáčka **Zsuzsa Gyurkovicsová**, ale o krásny umelecký zážitok sa obohatili všetci diváci.

Po koncerte nasledovala recepcia v predsieni sály a keďže členovia Tremola čakala ešte dlhá cesta domov, organizátori ich pozvali na večeru do reštaurácie.

Myslím, že vystúpením 15-ročného Mandolínového orchestra Tremolo sme dôstojne ukončili predchádzajúce volebné obdobie a zároveň sme ukázali, aká dobrá je spolupráca a súdržnosť slovenských samospráv a občianskych organizácií.

Lubomíra Fallerová

Sústredenie Ozveny na Slovensku

Na Slovensku na Táloch sa prvý júlový týždeň uskutočnilo tradičné pracovno-rekreačné sústredenie *Budapešťianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena*.

Tábor bol veľmi intenzívny, pripravovali sme sa na jesenné a koncoročné vystúpenia. Keďže máme nových členov, opakovali sme si už známe piesne, ale nacvičili sme aj ďalšie skladby zo zbierky 10 slovenských ľudových piesní súčasného skladateľa *Miklósa Csemiczkeho*. Na jeseň si pripomenieme nedožité 81. narodeniny a dielo nášho prvého dirigenta *Jána Šutinského*, preto sme nacvičovali aj ním upravené slovenské ľudové piesne.

Každé ráno začínal deň osviežujúcim tréningom. Skúšky prebiehali od deviatej do poľudnia a poobede od tretej do piatej hodiny. Počas prestávok sme absolvovali krátke prechádzky po okolitých kopcoch na úpäti najvyššieho vrchu Nízkyh Tatier, Chopku. Akoby sme otvorili farebnú obrázkovú knižku a odhalili rozprávkovú krajinu. Počúvajúc štebot vtákov sme sa prechádzali po tajomných lesných cestičkách vyzdobených poľnými kvetmi.

V polovici týždňa sme si urobili prestávku a vybrali sme sa na výlet do Vysokých Tatier. Naša prvá zastávka bola v známom Ždiari, kde sme sa prešli po chodníku Bachletka, ktorý končí vo výške 1176 m n. m. Panoramatický 1100 m dlhý drevený chodník vo výške 15 a 24 m, chránený pevným zábradlím, vedie ponad koruny stromov a poskytuje nádherný výhľad na útes Tri koruny, ktorý tvorí hranicu s Poľskom.

Prechádzka ponúka deťom aj dospelým možnosť spoznať lesnú flóru a faunu prostredníctvom hravých cvičení a farebných ukážok. Na 32 m vysokú vyhladkovú vežu sa dá ľahko vystúpiť po špirálovom chodníku. Výhľad je nezabudnuteľný. Vysoké Tatry sem-tam zahalené v oblakoch, mierne rokliny a osviežujúci pohľad na zelený les sú nevšedným zážitkom. Niekoľkí z nás sa odvážili na elastickú sieť natiahnutú cez otvorený vrchol veže a prekonávajúci strach z výšok sme sa držali jeden druhého, keď sme sa snažili udržať rovnováhu pri chôdzi. Najsmelší členovia tímu sa v okamihu dostali z vrcholu na spodok veže dolu strmým 67 m dlhým toboganom.

Našou druhou zastávkou bol Starý Smokovec, kde sme navštívili pamiatky hlavného mesta Tatier. Odtiaľ sme zamierili k Štrbskému plesu. Pri prechádzke po brehu jazera sme obdivovali hory, hotely v okolí jazera, turistický chodník i skokanský mostík.

Na druhý deň, aby sme dobehli čas venovaný výletu, nás náš zbormajster *Ádám Balázs Galambos* nabádal k intenzívnejšej práci. Na naše prekvape-

nie nás koncom týždňa navštívili členovia Slovenskej samosprávy II. obvodu Budapešti na čele s predsedníčkou *Lubomírou Fallerovou*, s ktorými dlhé roky úspešne spolupracujeme. Poďakovali sme sa im improvizovaným koncertom.

Na konci sústredenia sme sa trochu smutní rozlúčili s úchvatnou prírodou a milým, pozorným personálom hotela, ktorý splnil každé naše želanie.

V dňoch 4. až 7. júla sa vo Východnej konal 69. ročník folklórneho festivalu. Niekoľkí sme sa vybrali na toto veľkolepé podujatie. V stanoch, ktoré tvorili niekoľko ulíc, si návštevníci mohli vybrať z množstva drevených ľudových nástrojov, remeselných výrobkov, náradia, ľudovomeleckými motívmi bohato zdobených hrncov, panvíc a keramiky, klobúkov, šperkov, pestrých kvetinových vencov, sladkostí a, samozrejme, chutného jedla a pitia.

Na pódiu pred preplneným hľadiskom vystúpil aj Folklórny súbor Železiar spolu s tanečnými súbormi z viacerých regiónov.

Počasie sa vydarilo, slnečné lúče len sem-tam skrylo niekoľko mráčikov. Na záver exkurzie nám na rozlúčku zamával vzdialený štít Kriváňa so šikmými rohmi, ktorý sa týči ako bašta západného konca Vysokých Tatier.

Ďakujeme našim sponzorom, že umožnili zboru pokračovať v tréningu a hudobne rásť. Na navštívených miestach sme mali možnosť spoznať aj slovenské tradície, tance a v neposlednom rade precvičiť si slovenský jazyk.

Beáta Tamásová

Slovenský letný tábor v Kerestúre

Slovenská samospráva XVII. obvodu Budapešti a Spolok na zachovanie ľudových kultúrnych tradícií Rákosvölgye zorganizovali v dňoch 14. – 16. júla tradičný letný slovenský tábor, na ktorom sa vďaka finančnej podpore Samosprávy

XVII. obvodu a Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku mohlo zúčastniť 10 detí. Pre veľké horúčavy sme museli zmeniť tematiku a zaradiť do programu viac aktivít pri vode. Napriek tomu sme s deťmi navštívili aj farmu

koní „Fecske“. S tetou Monikou a členkami ženského speváckeho zboru si účastníci tábora mohli vyskúšať tradičné odzrňovanie kukurice a vypočuť miestne slovenské piesne.

Rozália Papová Polereczká

Tábor v Mojmirovciach

Školské tábory a výlety sú vždy silným magnetom pre každú vekovú skupinu školákov. Zážitky bývajú nezabudnuteľné a preto význam školského výletu aj v dnešnej dobe vzrastá. V dňoch 16. až 20. júna absolvovalo 20 žiakov *Slovenskej materskej školy, základnej školy, gymnázia a žiackeho domova v Budapešti* tábor slovenského jazyka v *Mojmirovciach*. Hlavným cieľom tohto tábora bolo zdokonalenie sa v slovenskom jazyku.

Deti boli ubytované v hoteli Kaštieľ Mojmirovce, ktorý je obklopený očarujúcim anglickým parkom. Toto miesto ponúka nezameniteľnú atmosféru pre relaxáciu, oddych pre každého návštevníka. Program v tábore bol naozaj pestrý. Žiaci sa v dopoludňajších hodi-

Foto: ZG a KS

nách venovali učeniu v miestnej základnej škole, poobede sa otužili v bazéne, hrali minigolf, kreslili, hrali sa spoločenské hry, alebo šantili na modernom obecnom ihrisku. Navštívili Regionálne múzeum v Mojmirovciach a spoznali historické pamiatky mesta Nitra.

Tento región je ideálny pre školenie našich žiakov, lebo miestne deti vôbec

nerozprávajú po maďarsky, takže konverzácia medzi deťmi v škole prebiehala výlučne po slovensky. Prínosom tohto projektu bol rozvoj úrovne komunikácie a písania detí v slovenskom jazyku, ako aj vznik nových priateľstiev a zážitky na celý život.

Ďakujeme predsedníčke *Slovenskej samosprávy Budapešti Edite Hortiovej*, že samospráva zorganizovala a

zabezpečila tento tábor, kde sa deti cítili naozaj fantasticky, ako aj *Eve Kozárovej Kántorovej*, ktorá sa o nás starala počas pobytu v kaštieli ako druhá mama.

Zuzana Gallotta a Kristína Simonová
sprevádzajúce učiteľky

Biblický tábor CSSM

Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku (CSSM) každoročne organizuje biblický tábor. Miestom jeho konania bolo tento rok *Medzinárodné evanjelické mládežnícke centrum vo Veľkom Slavkove* neďaleko Popradu.

Zúčastnili sa ho deti zo základných škôl, kde sa vyučuje slovenčina. Vedúcim bol ako zvyčajne evanjelický farár **Attila Spišák** spolu s mládežníckou referentkou **Anettou Osztroluczskou**, ale boli prítomné aj dcéry duchovného **Božena a Ema Spišákové**, ktoré pomáhali organizátorom pri práci s deťmi.

Tábor CSSM má každý rok veľký úspech. Tentoraz sa podarilo pripraviť bohatý program. Okrem každodenných pobožností a kázni, ktoré viedol pán farár, osobitnú pozornosť venovali rozširovaniu vedomostí detí zo slovenského jazyka a kultúry. Neoddeliteľnou súčasťou biblického tábora je spev, ved' sám Martin Luther povedal, že kto

Foto: Anett Osztroluczská

spieva, dvakrát sa modlí. Deti sa ochotne učili slovenské cirkevné piesne.

Pravidelné telesné cvičenie je dobré pre vyvíjajúci sa organizmus. V tábore mali deti možnosť naučiť sa tancovať, čo bolo súčasťou dopoludňajšieho programu, a hrať rôzne tímové a športové hry na nádvorí.

Ďalším dôležitým poslaním tábora bolo oboznámiť deti s architektonickými a prírodnými krásami našej materskej krajiny. Exkurzia do Demänovskej ľadovej jaskyne bola nielen zaujímavá a v čase horúčav príjemná,

ale aj zdraviu prospešná. Počasie nebolo vždy priaznivé, ale to neodradilo účastníkov tábora od putovania za krásami Slovenska. V skanzene v Pribylíne mali možnosť spoznať typickú liptovskú dedinu. Atraktívnou expozíciou je tam ranogotický kostol Panny Márie z obce Liptovská Mara s fragmentmi pôvodných nástenných maľieb zo 14. a 15. storočia. Ak Liptov, potom nesmel chý-

bať ani Liptovský Mikuláš, kde sa deti oboznámili s históriou mesta a navštívili miestne kostoly. Vybrali sa aj do Svätého Kríža, obce známej krásnym artikulárnym evanjelickým kostolom, ktorý tam bol v 70. rokoch 20. storočia premiestnený z územia dnešnej priehrady Liptovská Mara. Bola to hrejivá chvíľa, keď deti v kostole predniesli miestnym obyvateľom slovenské cirkevné piesne, ktoré sa naučili v tábore.

Slovenská samospráva Budapešti

Edita Hortiová
predsedníčka

Pavol Beňo
zástupca predsedníčky

Levente Galda
Rozália Papová Polereczká
Júlia Szabová Marloková
Zuzana Szabová
Monika Szélényiiová

Sekretárka:
Eubomíra Fallerová

Adresa SSB:
Akadémia ul. 1, Budapešť 1054
Telefón: 374-0635
E-mailová adresa:
ssambp@gmail.com

Redakcia

Eubomíra Fallerová
šéfredaktorka

Vlasta Zsákaiová
jazyková redaktorka

Edita Hortiová
Pavol Beňo

Z Vojvodiny cez Budapešť až na Slovensko

60. výročie úmrtia M. M. Harminca

Architekt a podnikateľ **Michal Milan Harminc** (7. 10. 1869 – 5. 8. 1964) takmer 30 rokov žil v Budapešti. Pochádzal zo srbskej Vojvodiny, z Kulpína. Najviac architektonických diel zanechal v Budapešti a na Slovensku.

Ako 17-ročný mladík odišiel do Budapešti. Chcel sa stať úspešným staviteľom. V roku 1904 zložil murársku a tesársku majstrovskú skúšku, titul staviteľa získal v roku 1908.

Harminc v rokoch 1893 a 1894 pracoval v stavebnej kancelárii známeho budapeštianskeho Slováka **Jána Nepomuka Bobulu** ako kreslič a projektant. Mal iba 28 rokov, keď si založil samostatnú projekčnú a stavebnú kanceláriu v Budapešti. Keďže sídlila v budove srbskej pravoslávnej cirkvi (tzv. Thökölyanum), v kultúrnom a duchovnom stredisku srbských študentov na Ulici Veres Pálné, otvorenie kancelárie v roku 1897 oslávil so srbskými, ako aj slovenskými priateľmi. Na slávnostnej večeri nechýbali ani bryndzové halušky.

V rokoch 1897 až 1915 dostávala jeho prosperujúca kancelária objednávky takmer z celého Uhorska. Neskôr otvoril svoje kancelárie v Liptovskom Mikuláši (1916), v Novom Smokovci a do roku 1951 v Bratislave.

V Budapešti sa výraznejšie prejavil pri projekte **Alberta Schickedanza**, s ktorým sa zoznámil počas vojenskej služby, pre uhorské milénarne oslavy. Bolo to realizovanie pavilónu Mücsarnok (1894 a 1895) a pamätníka na Námestí hrdinov (1896).

Prvé jeho práce sú spojené s Budapešťou. Počas svojho tamojšieho pobytu navrhoval a staval najmä nájomné a rodinné domy, ale od prvých rokov 20. storočia aj kultúrne a zdravotnícke zariadenia, súkromné rezidencie, fi-

nančné inštitúcie, reprezentačné budovy bánk, kostoly, nemocnice, múzeá, školy a úrady, pričom už na území bývalého Rakúsko-Uhorska, napr. v Balašských Ďarmotách, Moháči, Nadlaku, Trnave, Ružomberku, či Bratislave. Na stavbách zamestnával robotníkov z Báčky a Liptova. V období pred prvou svetovou vojnou navrhol a postavil mauzóleum bohatej srbskej rodiny Luppá v Pomázi.

Ako mladý nadaný architekt mal rozsiahle kontakty s príslušníkmi slovenskej inteligencie Budapešti. Podporoval vydávanie periodík, ako Slovenský týždenník a Slovenský denník, a bol vedúcim slovenského speváckeho krúžku, organizoval divadelné predstavenia a zabezpečil výstavy viacerých mladých slovenských výtvarníkov. Zapájal sa do činnosti Slovenského spolku. V roku 1887 sa stal členom spolku, neskôr bol jeho knihovníkom a v rokoch 1909 – 1916 jeho vedúcim. Ako mecenáš a predseda spolku prenajímal priestory pre spoločenské aktivity spolku.

V prvých rokoch 20. storočia postavil napr. Slovenské národné múzeum v Martine (1908) či budovu Tatra banky v Bratislave (1923-1925).

Čo sa týka jeho štýlu, pôsobil ako eklektický staviteľ, ale okrem tradičných foriem bol otvorený aj pre moderné architektonické riešenia.

Najväčšie ocenenie dostal v roku 1953, keď bol vymenovaný za prvého čestného člena Zväzu československých architektov. Dožil sa požehnaného veku: zomrel v Bratislave ako deväťdesiatpäťročný. Pochovaný je na Evanjelickom cintoríne pri Kozej bráne, neďaleko Bratislavského hradu.

Dr. Anna Kováčová

Juraj Ezüst – pokračovateľ dolnozemskej tradície

Foto: Mediaklick

Foto: Internet

Akademický maliar slovenského pôvodu **Juraj Ezüst** sa narodil v roku 1935 v Békešskej Čabe rodine tesára a krajčírky. V rodnom meste navštevoval hodiny kreslenia v ateliéri maliara **Jozefa Mokosa**, neskôr na *Vysokej škole pedagogickej v Jágri* bol študentom **Jánosa Jakubu**.

Diplom získal na *Maďarskej vysokej škole výtvarného umenia*. Od roku 1971 žil v Budapešti. Popri umeleckej tvorbe sa venoval aj pedagogickej činnosti, vyučoval niekoľko desaťročí, medziiným na budínskom *Gymnáziu Ferencu Toldyho*. V Békešskej Čabe založil nadáciu, ktorá poskytovala štipendiá talentovaným žiakom.

Vo svojej tvorbe bol **Juraj Ezüst** pokračovateľom dolnozemskej tradície, námety k malbám čerpal z každodenného života, predovšetkým z dolnozemskeho kraja a tradičnej kultúry. Neskôr však, vďaka študijným pobytom v rôznych krajinách sveta a nadobudnutým skúsenostiam, v jeho tvorbe badať aj iné vplyvy. Historička umenia **Mária Egriová** túto etapu Ezüstovej tvorby nazvala ľudovým surrealizmom. „*To je tá zem, na ktorej stojím pevne obidvomi nohami. Číry svet fariieb a foriem ľudového umenia a jedinečná atmosféra Veľkej uhorskej nížiny determinovali moju logiku vytvárania obrazov*“ – to je ars poetica dolnozemskeho umelca. Pritom vo svojich die-

lach, hlavne na obrazoch a sochách s urbánnou tematikou, experimentoval s rôznymi umeleckými smermi a technikami. Odborníci pokladajú za výnimočné jeho portréty umelcov, predovšetkým **Györgya Faludyho**, **Andrása Sütöa** a **Menyhérta Tótha**. Od šesťdesiatych rokov minulého storočia mal nespočetné individuálne i skupinové výstavy v Maďarsku aj v zahraničí. V roku 1992 ako prvý umelec z Maďarska vystavoval svoje diela v *Paláci Európy v Štrasburgu*, kým v roku 1995 prezentovali jeho maľby v sídle *Svetevej obchodnej organizácie v Ženeve*. Jeho tvorbu predstavujú aj viaceré publikácie a televízne portréty. Ezüstove maľby sa nachádzajú vo významných verejných muzeálnych inštitúciách, napr. v *Maďarskej národnej galérii*, *Múzeu M. Munkácsyho v Békešskej Čabe*, v početných domácich a zahraničných súkromných zbierkach. Koncom deväťdesiatych rokov bol iniciátorom a vodcom medzinárodného plenéru v XII. obvode Budapešti. Tvorbu **J. Ezüsta** uznali početnými význameniami, *pamätnou plakétou Munkácsyho*, *pamätnou mincou Medgyessyho*, *plakétou mesta Nagymaros*, *cenou Celoštátneho bienále portrétov* a v roku 2003 bol vyznamenaný *Rytierskym krížom Maďarskej republiky*.

Juraj Ezüst nikdy nezaprel svoj slovenský pôvod a nezabudol na svoje

rodné mesto, zároveň sa podieľal na pestovaní slovensko-maďarských kultúrnych stykov, zohrával významnú úlohu pri vytvorení *Maďarskej galérie v Dunajskej Strede*, ako aj pri založení zbierky *Slovenskej galérie v Békešskej Čabe*. Bol iniciátorom medzinárodnej spolupráce *Slovenskej umeleckej besedy* a umeleckej besedy *Békéstáj*. Jeho rodné mesto mu k 70. narodeninám usporiadalo retrospektívnu výstavu v *Múzeu M. Munkácsyho* a od vtedajšieho primátora **Jánosa Papa** dostal strieborné hodinky (z otcovej strany sa rodina pôvodne volala Strieborná). V tom istom roku (2005) vedúca *Slovenskej redakcie Maďarskej televízie Domovina* **Zuzana Antalová** vyhrala s portrétom **Juraja Ezüsta** s názvom *Strieborný vek 3.* miesto na prehliadke národnostných filmov. Výtvarník aj na filmovom plátne, podobne ako v roku 2007 v slovenskom čísle časopisu *Napút*, sa okrem svojej tvorby úprimne vyznáva aj o úlohe jazyka, tradícií, spolupatričnosti v záchrane národnostnej komunity. V jeho šľapajach kráča aj jeho syn **Zoltán Gy. Ezüst** ako umelecký grafik. Uznávaný Čaban stál aj pri zrode prvého obvodného slovenského voleného zboru v Budapešti v XII. obvode, bol jeho predsedom, a aktívne sa zúčastňoval spoločenského diania Slovákov v hlavnom meste.

Zomrel 21. júna 2017 v Budapešti.

Koncert komlósskeho Tremola v Budapešti

Za finančnú podporu poskytnutú na vydanie nášho časopisu na základe Zmluvy č. 0184/HU/2024 srdečne ďakujeme Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a Správe fondov Gábor Bethlena NKUL-KP-1-2024-2-000181.

KÉSZÜLT MAGYARORSZÁG
KORMÁNYÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL

2024.

Pri zostavovaní čísla sme čiastočne použili články a fotografie z Ľudových novín a webovej stránky www.luno.hu.

BUDAPEŠTIANSKY
SLOVÁK

Časopis Slovenskej samosprávy Budapešti. Náklad: 1000 výtlačkov.
Za vydanie zodpovedá predsedníčka Slovenskej samosprávy Budapešti *Edita Hortiová*.
Adresa redakcie: 1054 Budapešť, Akadémia u. 1, tel./fax: (+36 1) 374-0635, email: ssambp@gmail.com
Uzavierka čísla: 24. septembra 2024.
ISSN 1416-6453. Tlač: CZEDE Kft., Budapešť

B U D A P E S T I SZLOVÁK

A FŐVÁROSI SZLOVÁK ÖNKORMÁNYZAT LAPJA
XXIX. ÉVFOLYAM 3. SZÁM 2024. SZEPTEMBER

Budapesti küldöttség látogatása Nyitrán

Augusztus első hetében szlovákiai tanulmányi utazáson vett részt a Budapest VIII. kerület – Józsefváros, IX. kerület – Ferencváros, XIV. kerület – Zuglói szlovák önkormányzatainak képviselőiből és a Szlovák Nyugdíjasok Klubjának tagjaiból álló 16 fős csoport.

Utazásunknak Nádszeg (Trstice) volt az első állomása. A XVI. században Nagy Szegh falu a Thurzó család birtokát képezte. Az oszmán hódoltság után a falut újból felépíteni és lakni akaró alattvalók adómentességet kaptak lutheránus vallású földesuruktól. A település lakói itt egy zsindeletetős fatemplomot építettek. Ennek a helyén áll ma az 1903-1904-ben emelt, Szent István király tiszteletére szentelt és 2012-ben felújított római katolikus templom. A település keletkezéséről, történetéről szóló információs táblák mellett felállított emlékfalon hosszú sorokban olvashatók a második világháborút követően a Beneš-dekrétumok alapján Nádszegről Magyarországra áttelepített lakosok nevei.

Küldöttségünk innen Tallósra (Tomášikovo) utazott tovább, ahol meg-

tekintette az 1893-ban épült, akácfa cölöpökön álló, alsómeghajtású, ma is működőképes vízimalmot. A jelenleg felújítás alatt álló, a dél-szlovákiai népi molnárság műszaki emlékét őrző malom a galántai Honismereti Múzeum kötelékébe tartozik.

Tanulmányutunknak Nyitra (Nitra) volt a következő állomása. A város a települést félkörívben körülvevő Nyitra folyóról kapta a nevét. Nyitrát tartják Szlovákia legrégebb városának. Ezen a helyen alakult ki a VIII.-IX. század fordulóján a frank birodalomtól politikailag független Nyitrai Fejedelemség, amelynek az élén Pribina morva fejedelem állt. Szlovákiában őt tekintik az első szlovák uralkodónak. A fejedelemség, amelynek a fennhatósága a dunántúli Zalavár környékére is kiterjedt, két évszázadon át létezett, majd a magyar államalapítást követően betagozódott a Magyar Királyságba. A IX. század első felében itt már püspökség létesült, amely aztán az 1000. év környékén megalakult esztergomi érsekség részévé vált.

A városnézés felidézte a szlovák és

magyar közös történelmi múlt emlékeit. A XI. században épült vár romjain sétálva szinte megelevenedett előttünk a megvakított Vazul (Vászoly) herceg alakja. A több építészeti egységből álló vár ma a nyitrai püspökség székhelye. Itt található a XI. századból származó székesegyház és mellette a püspöki rezidencia. A katedrális legrégebbi fennmaradt része a XI. – XII. században román stílusban épült Szent Emmerám székesegyház. A palota előtti várudvaron 2012. június 11-én avatták fel II. János Pál pápa szobrát. A vár tövében áll a két bizánci hittérítő, Szent Cirill és Metód nagyméretű szobra. Őket tartják a szláv írásbeliség megalapozóinak. Ők voltak azok, akik összeállították a cirillbetűs szláv abc-t és egyházi szövegeket fordítottak ószláv nyelvre. Küldöttségünk a magyarországi szlovákok nevében koszorú elhelyezésével róttá le kegyeletét Európa társvédőszentjei előtt.

A koszorúzása után Pribina fejedelem tekintélyt parancsoló, erőt és hatalmat sugárzó, 6,6 méter magas bronzszobra előtt is fejet hajtottunk.

Nyitráról Ürménybe (Mojmírovce) vezetett utunk, ahol megtekintettük a közelmúltban megnyitott Regionális Múzeumot. Ez a Nyitrához közeli térség már a vaskorban is lakott volt. A település nevét a szlovák kutatók az ilmar (puhafafeldolgozók) jelentésű szóból származtatják. Ürménynek az elmúlt évszázadok során több tulajdonosa is volt. A Hunyadi család 1675-ben szerzett itt birtokot és a XVIII. században már ez lett a család uradalmának a központja. A Hunyadiak

1721-ben építették fel az első barokk kastélyt, amit egy tűzvész után barokk-klasszicista stílusban építettek újjá. A kastély körül alakították ki a korabeli Felvidék egyik legszebb parkját, amelybe egzotikus faritkaságokat és dísznövényeket telepítettek. A településen született 1694-ben Grassalkovich Antal királyi személynök, kamaraelnök, Mária Terézia bizalmasa.

A Hunyadi kastély jelenleg szállodaként, művelődési és oktatási központként működik Küldöttségünk több

tagja évtizedekre visszanyúló munkakapcsolatot ápol a település és a kastély vezetésével. Évek óta ez a kastély biztosít helyet a budapesti szlovák tanítási nyelvű általános iskola nyári anyanyelvi táborának.

Köszönjük a szponzorok támogatását, hogy lehetővé tették küldöttségünk számára ennek az élményekben gazdag honismereti tanulmányútnak a megvalósítását.

*Tamás Beáta,
a küldöttség tagja*

Nyárutó Pesterzsébeten

Az évek óta hagyományosan megtartott „Pesterzsébeti Nemzetiségek Napja” rendezvény az idén is a nyári szünet befejeztével és az iskolai tanév megkezdését követő első szeptemberi szombaton várta vendégeit. Az időjárás még ezen a napon is a nyári hőséget idézte, de a rendezvényre kilátogató nézők és a szlovák sátrnál mutatkozó nagy érdeklődés már az ősz kezdetére engedett következtetni. Az emberek visszatértek a nyaralásokból, a szabadságolásokról és ismét főszerepbe kerültek a kulturális programok.

Személyesen az idén sikerült eljuttanom először erre a rendezvényre, ahonnan nagyon kellemes benyomással távoztam és a magán programnaprámba is felvettem, mint visszatérő eseményt. A pestszenterzsébeti városközpont barátságos sétálóutcájában, a kirakodóvásár sorai között haladva, a kiállított portékákra rácsodálkozva régi ismerősökhöz botlottam Sámsonháziakról, akik nagy szeretettel kínálták minden kíváncsiskodónak a házilag készült pampuškákat és a csörgefánkot, amihez a szintén házilag készült szilvalekvárból

is lehetett kóstolót kérni. Beszélgetésünk során tudomásomra jutott, hogy a Pesterzsébeti Szlovák Önkormányzat és a sámsonháziak között már 3 éve tart ez a fajta együttműködés. A sámsonháziak boldogan tesznek eleget a hasonló felkéréseknek máskor is, hiszen ezek az alkalmak biztosítják a szlovákok lakta települések bemutatkozását és mindemelett lehetőséget is teremtenek a régi ismerősökkel való váratlan (akárcsak az idén esetemben is történt) találkozásokra.

Miközben a nemzetiségek sátraiiban a gasztronómiai kóstolót zajlottak, a jóllakott közönséget a színpadon felvonultatott kulturális programok szórakoztatták, és segítették feledtetni a rendezvényre kilátogatókkal a szeptemberben is rekordnak számító hőséget.

A Pesterzsébeti Szlovák Önkormányzat aktivistája, Czinkoczi Gábor citeravirtuóz alföldi szlovák dallamokkal kápráztatta el a nézőket. A budapesti Lipa néptáncgyűttes pedig hősiesen, a tűző napsugarak ellenére tartott fergeteges táncbemutatót.

Foto: FÁ

A nemzetiségek ételei közül számomra, és a kóstolóosztáskor húzódó sor hossza is azt bizonyította, hogy a roma nemzetiség sátrában főtt töltött káposzta (foszlós házi kenyérral tállalva), illetve - részrehajlás nélkül - a szlovákoknál kínált káposztás sztrapacska volt a legízletesebb.

Lelket melengető élmény volt - hiába jártam már az elmúlt évtizedben rengeteg nemzetiségi rendezvényen - ahogyan a Pesterzsébeti Szlovák Önkormányzat a korábbi képviselőtársai emlékéért és munkásságát mai napig ápolja. Egyik alapító tagjuk, Oláh Miklósné (Jutka néni) által készített keresztesemes hímzésű, kétnyelvű házi áldását láthattuk kifüggesztve, illetve az, hogy vendégkönyv formájában vezetik a saját krónikájukat, amelyben minden, a nemzetiségi önkormányzat életében számottevő eseményt megörökítenek az utókor számára. Ez a pestszenterzsébeti krónika 2024-ben ünnepli 10. évfordulóját. Ennek tartalmas folytatásához kívánok a jövőben sok szép, sikeres rendezvényt és beszámolót.

Ferenczi Ágnes